

Europejski Przegląd Sądowy

MIESIĘCZNIK

NOWA ERA REGULACJI USŁUG CYFROWYCH

KATARZYNA CHAŁUBIŃSKA-JENTKIEWICZ

IGA MAŁOBĘCKA-SZWAST

MONIKA NOWIKOWSKA

ZBIGNIEW OKOŃ

MARLENA SAKOWSKA-BARYŁA

3
(234)

marzec
2025

www.wolterskluwer.pl

www.czasopisma.wolterskluwer.pl

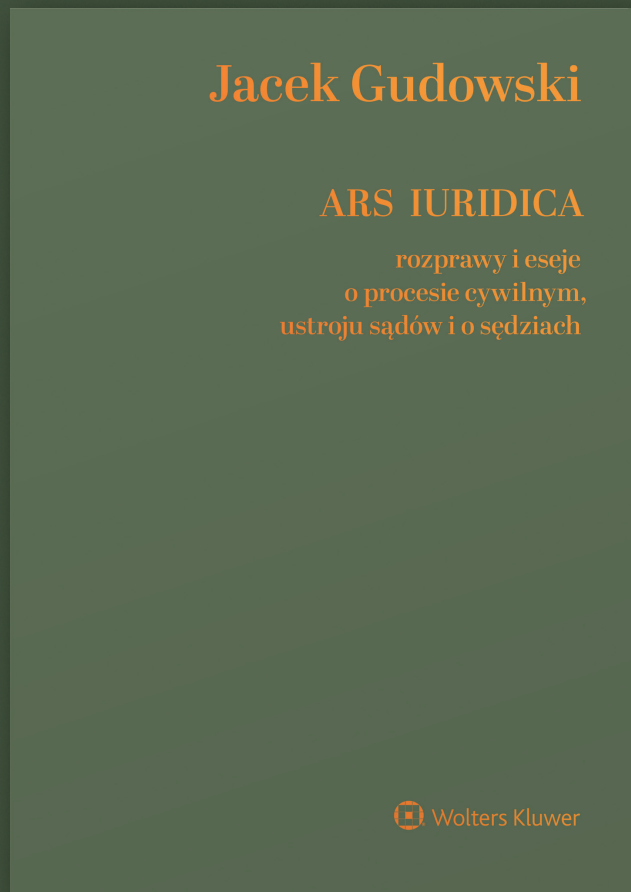

CENA 109 ZŁ (W TYM 8% VAT)
Indeks 206261

Wolters Kluwer

JACEK GUDOWSKI: ROZPRAWY I ESEJE O PROCESIE CYWILNYM, USTROJU SĄDÓW I O SĘDZIACH

W publikacji zebrano najistotniejsze rozprawy i eseje sędziego Jacka Gudowskiego dotyczące procesu cywilnego, ustroju sądów oraz sędziów.

Sędzia Jacek Gudowski jest autorem kilkudziesięciu artykułów – rozpraw, studiów i esejów – a także współautorem znanych, najważniejszych i najbardziej poczytnych na rynku prawniczym komentarzy. Jest współtwórcą komentarza do Kodeksu postępowania cywilnego, wydawanego od ponad ćwierćwiecza pod red. Tadeusza Erecińskiego, oraz ukazującego się także od wielu lat, ale od ponad dekady pod jego redakcją, komentarza do Kodeksu cywilnego.

Z przedmowy do książki:

Przypada właśnie 75. rocznica urodzin Jacka Gudowskiego, wybitnego sędziego i prawnika, autora wielu ważnych, oryginalnych i ponadczasowych publikacji, łączących szeroką wiedzę historyczną i teoretyczną z ogromnym doświadczeniem praktyki. Dorobek piśmienniczy Jacka Gudowskiego zapewnia mu miejsce pośród najznamięńszych procesualistów i znawców ustroju sądownictwa.

Artykuły sędziego Jacka Gudowskiego, emanujące erudycją, zawsze osadzone na szerokim historycznym tle i zawierające uniwersalistyczne odniesienia, jak też Jego komentarze oraz opracowania systemowe, są chętnie czytane i cytowane, a zarazem stanowią bezcenne źródło wiedzy, zwłaszcza dla młodych adeptów prawa. Wzorowo skonstruowane, napisane żywym, barwnym językiem nie tracą aktualności mimo zmieniającego się stanu prawnego i przyciągają czytelnika, nie pozwalając mu przejść obok lektury obojętnie.

Nowa era regulacji usług cyfrowych

Akt o usługach cyfrowych (Digital Services Act – DSA) otwiera nowy rozdział w europejskim prawie usług cyfrowych, stanowiąc fundament pod bardziej przejrzyste i bezpieczne środowisko internetowe. To kompleksowa regulacja, która harmonizuje zasady świadczenia transgranicznych usług cyfrowych – zwłaszcza usług pośrednich – oraz wprowadza wiele mechanizmów ochrony praw podstawowych użytkowników. DSA wzmacnia ochronę konsumentów, prywatności, wolności wypowiedzi i innych fundamentalnych wartości gwarantowanych przez Kartę Praw Podstawowych UE.

Jednym z najbardziej wyrazistych elementów DSA, na co zwraca uwagę dr Iga Małobęcka-Szwast, jest zdefiniowanie tzw. dark patterns (zwodniczych interfejsów). Manipulacyjne mechanizmy, często zakorzenione w samej architekturze systemu, mogą wpływać na zachowania użytkowników, utrudniając im podejmowanie świadomych decyzji. Dostrzeżenie ich wielopoziomowego charakteru – nie tylko w kontekście DSA, ale także RODO, dyrektyw konsumenckich i Aktu w sprawie sztucznej inteligencji – sprzyja wypracowaniu procedur kontroli i współpracy organów nadzoru. Takie holistyczne podejście wzmacnia egzekwowanie zakazu stosowania takich praktyk i przyczynia się do budowy bardziej transparentnego ekosystemu cyfrowego.

Na inny, choć komplementarny problem zwraca uwagę prof. dr hab. Katarzyna Chalubińska-Jentkiewicz. Autorka pokazuje, że dostosowanie przepisów krajowych do architektury DSA wymaga uwzględnienia specyfiki lokalnego prawa medialnego. Największym wyzwaniem pozostaje określenie, które organy będą odpowiedzialne za koordynację i nadzór nad treściami uznawanymi za nielegalne. Kluczowe znaczenie ma tu stworzenie modelu współpracy, który łączy elastyczność z efektywnością, umożliwiając sprawne działanie zarówno instytucji krajowych, jak i Komisji Europejskiej w realizacji unijnych założeń.

W podobnym duchu dr hab. Marlena Sakowska-Baryła, prof. UŁ, zwraca uwagę na zmieniającą się rolę platform internetowych, które przestają być neutralnymi pośrednikami. W artykule dotyczącym statusu platform w kontekście prywatyzacji zadań publicznych podkreśla, że DSA nadaje im szerokie kompetencje i obowiązki moderacyjne, wymagając jednocześnie wdrożenia skutecznych narzędzi i procedur reagowania na naruszenia.

Z kolei dr Monika Nowikowska koncentruje się na corocznych, niezależnych audytach, którym mają podlegać bardzo duże platformy i wyszukiwarki. Ma to wzmocnić zasadę rozliczalności i zrównoważyć rosnące znaczenie największych graczy na rynku cyfrowym.

Numer dopełnia analiza dr. Zbigniewa Okonia dotycząca stosowania DSA wobec dostawców usług udostępniania treści online (DUUTO) w świetle przepisów prawa autorskiego. Autor wskazuje, że model odpowiedzialności tych podmiotów wymaga skoordynowania DSA z prawem własności intelektualnej i przepisami krajowymi. W ten sposób można uniknąć nadmiernych obciążeń, a jednocześnie skutecznie chronić zarówno twórców, jak i użytkowników.

Przedstawione opracowania ukazują, jak szeroki zakres wyzwań prawnych i praktycznych wiąże się z DSA – rozporządzeniem, które pełni rolę strategicznego narzędzia transformacji europejskiego rynku cyfrowego.

Rada Naukowa i Kolegium Redakcyjne EPS składają wielkie podziękowania Pani prof. dr hab. Monice Namysłowskiej z Uniwersytetu Łódzkiego i Panu dr. Dominikowi Lubaszowi (Lubasz i Wspólnicy – Kancelaria Radców Prawnych), organizatorom konferencji, z której wywodzą się teksty publikowane w niniejszym numerze EPS, za zebranie zespołu autorskiego i zapewnienie właściwego poziomu przedkładanych artykułów.

Profesor Stanisław Biernat
Redaktor Naczelny „EPS”

New Era of the Regulation of Digital Services

The Digital Services Act (DSA) opens a new chapter in the European digital services law, building a foundation for a more transparent and secure online environment. It is a comprehensive regulation harmonising the principles for the provision of cross-border digital services, especially intermediary services, and introducing various mechanisms for the protection of fundamental rights of the users. The DSA strengthens the protection of consumers, privacy, freedom of expression and other fundamental values guaranteed by the Charter of Fundamental Rights of the European Union.

One of the most distinctive elements of the DSA, as pointed out by dr Iga Małobęcka-Szwast, is the definition of so-called dark patterns (deceptive interfaces). Manipulative mechanisms, often rooted in the very architecture of the system, can affect user behaviour, making it difficult for them to take informed decisions. Recognising their multi-level nature – not only in the context of the DSA, but also the GDPR, consumer directives and the Artificial Intelligence Act – supports the development of inspection procedures and cooperation between the regulators. This holistic approach strengthens the enforcement of the prohibition on the application of such practices and supports the development of a more transparent digital ecosystem.

Prof. dr hab. Katarzyna Chalubińska-Jentkiewicz draws attention to another, albeit complementary issue. The author indicates that adjusting the national legislation to the DSA architecture requires taking into account the specifics of the local media law. Identifying the bodies responsible for coordination and oversight of content considered illegal remains the main challenge. Of key importance here is the establishment of a model of cooperation combining flexibility and effectiveness, enabling the efficient functioning of both national institutions and the European Commission in fulfilling EU assumptions.

In a similar vein, dr hab. Marlena Sakowska-Baryła, professor of the University of Łódź, draws attention to the changing role of online platforms that cease to be neutral intermediaries. In the article on the status of platforms in the context of the privatisation of public tasks, she emphasises that the DSA grants them extensive rights and imposes on them obligations relating to content moderation, while requiring the implementation of effective tools and procedures for responding to infringements.

In turn, dr Monika Nowikowska focuses on annual independent audits required for very large online platforms and very large online search engines. The objective of these audits is to reinforce the accountability principle and balance the growing importance of the largest players on the digital market.

This issue ends on an analysis by dr Zbigniew Okoń of the application of the DSA to online content-sharing service providers (OCSSP) in the light of the provisions of copyright law. The author points out that the model of liability of these entities requires the coordination of the DSA with intellectual property law and national legislation. This would allow avoiding excessive burden, while effectively protecting both the authors and the users.

The articles in this issue show how extensive the legal and practical challenges related to the DSA are. This is the regulation that has the role of a strategic tool for transforming the European digital market.

The Scientific Council and Editorial Board of EPS would like to express their gratitude to prof. dr hab. Monika Namysłowska from the University of Łódź and dr Dominik Lubasz (Lubasz i Wspólnicy – Kancelaria Radców Prawnych), the organisers of the conference from which the articles in this issue of EPS originate, for gathering together the authors and ensuring an appropriate level of presented materials.

Professor Stanisław Biernat
‘EPS’ Editor-in-Chief

Wolters Kluwer

Materiały do publikacji powinny zostać przesłane pocztą elektroniczną. Objętość nadesłanych tekstów nie powinna przekraczać 25 000–30 000 znaków ze spacjami. Teksty muszą mieć tytuł, abstrakt w języku polskim (o objętości około 800 znaków), śródtytuły, podsumowanie, słowa kluczowe, przypisy opracowane w tradycyjny sposób – na dole strony, krótką notkę o autorze oraz adres e-mailowy do korespondencji. Autor może zaproponować tłumaczenie na język angielski tytułu tekstu, abstraktu oraz słów kluczowych. Należy także podać (w przypisie) informacje o źródłach finansowania danej publikacji, takich jak np. granty krajowe, międzynarodowe, dotacje fundacji, stowarzyszeń lub instytucji komercyjnych. Do tekstu należy dołączyć bibliografię załącznikową. Przekazując tekst do redakcji, Autor przenosi na Wydawcę wyłączne prawo do jego publikacji (prawa autorskie i wydawnicze). Redakcja zastrzega sobie prawo skracania tekstów, zmiany tytułów, śródtytułów oraz poprawek merytorycznych i stylistycznych, również w wersji angielskiej. Materiały niezamówione nie będą zwracane.

Warunkiem publikacji jest odesłanie uprzednio podpisanej umowy z Wydawnictwem. Podstawowe zasady recenzowania nadesłanych tekstów oraz wymagania dla Autorów dotyczące ghostwritingu są dostępne na stronie: <http://www.wolterskluwer.pl/proces-publicacji-w-czasopiśmie>.

Redakcja uprzejmie informuje, że za publikację w „Europejskim Przeglądzie Sądowym” nie są wypłacane honoraria autorskie.

Przedruk materiałów publikowanych w „Europejskim Przeglądzie Sądowym” wymaga zgody Wydawcy.

Niedozwolone jest cytowanie wyimków publikacji bez powołania się na źródło.

Wersją podstawową (referencyjną) czasopisma jest wersja papierowa.

Za publikację na łamach „Europejskiego Przeglądu Sądowego” Autor otrzymuje 40 pkt (zgodnie z załącznikiem do komunikatu Ministra Nauki z 5.01.2024 r. w sprawie wykazu czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych, wydanego na podstawie art. 267 ust. 3 ustawy z 20.07.2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, Dz.U. z 2024 r. poz. 1571).

Miesięcznik jest ujęty w międzynarodowej bazie European Reference Index for the Humanities and Social Sciences (ERIH+).

Czasopismo jest indeksowane w bazie ICI Journals Master List za rok 2023 (ICV 2023 = 61,66).

www.wolterskluwer.pl

spis treści

ARTYKUŁY I ROZPRAWY

Iga Małobęcka-Szwast

Zwodnicze interfejsy w świetle DSA i innych aktów prawa unijnego
– wielopoziomowy zakaz 4

Katarzyna Chałubińska-Jentkiewicz

Dualizm regulacyjny w obszarze treści nielegalnych
w świetle projektów wdrożeniowych..... 21

Marlena Sakowska-Baryła

Kilka uwag na temat statusu platform internetowych
w kontekście transferu władztwa publicznego 28

Monika Nowikowska

Zasada rozliczalności i przejrzystości – rozwiązania w zakresie
niezależnego audytu w świetle postanowień aktu o usługach cyfrowych 37

Zbigniew Okoń

Stosowanie aktu o usługach cyfrowych do dostawców usług
udostępniania treści on-line..... 43

KAMIEŃ MIŁOWE ORZECZNICTWA – UNIJNE PRAWO PODATKOWE

Agnieszka Franczak

Sztuczne struktury podatkowe i unikanie opodatkowania a swobody
traktatowe – wprowadzenie i wyrok Trybunału Sprawiedliwości
z 12.09.2006 r., C-196/04, Cadbury Schweppes plc i Cadbury Schweppes
Overseas Ltd przeciwko Commissioners of Inland Revenue 49

UNIJNE ORZECZNICTWO SĄDÓW POLSKICH

Orzecznictwo Sądu Najwyższego

(Michalina Szpyrka)..... 60

Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego

(Robert Talaga) 62

Zaproszenie na XXXI Kongres FIDE..... 64

Table of contents

ARTICLES AND DISSERTATIONS

Iga Małobęcka-Szwast

Dark Patterns in light of the DSA and Other Acts of EU Law

– a Multi-Level Prohibition 4

Katarzyna Chałubińska-Jentkiewicz

Regulatory Dualism Regarding Illegal Content in the light

of Implementation Projects 21

Marlena Sakowska-Baryła

Some Remarks on the Status of Online Platforms in the context

of Public Power Transfer 28

Monika Nowikowska

Principle of Accountability and Transparency – Independent Audit

Solutions in the light of Provisions of the Digital Services Act 37

Zbigniew Okoń

Application of the Digital Services Act to Online Content Sharing

Service Providers 43

CASE LAW MILESTONES – EU TAX LAW

Agnieszka Franczak

Artificial Tax Arrangements and Tax Avoidance in the light of the Treaty

Freedoms – Introduction and Judgement of the Court of Justice

of 12 September 2006, C-196/04, Cadbury Schweppes plc and Cadbury

Schweppes Overseas Ltd v Commissioners of Inland Revenue 49

EU-RELATED CASE LAW OF POLISH COURTS

Case law of the Supreme Court

(Michalina Szpyrka) 60

Case law of the Supreme Administrative Court

(Robert Talaga) 62

Invitation to the XXXI FIDE Congress 64

Rada Naukowa

JAN BARCZ

PAUL CRAIG

PEDRO CRUZ VILLALÓN

WŁADYSŁAW CZAPLIŃSKI

JACQUELINE DUTHEIL DE LA ROCHERE

TADEUSZ ERECIŃSKI

LECH GARDOCKI

LESZEK GARLICKI

ZBIGNIEW HAJN

ROMAN HAUSER

PIOTR HOFMAŃSKI

KOEN LENAERTS

LESZEK LESZCZYŃSKI

EWA ŁĘTOWSKA

HANNA MACHIŃSKA

INGOLF PERNICE

TERESA ROMER

MATTHIAS RUFFERT

MAREK SAFJAN

WALERIAN SANETRA

RYSZARD SKUBISZ

JANUSZ TRZCIŃSKI

ANDRZEJ WASILEWSKI

BRUNO DE WITTE

ANDRZEJ WRÓBEL

MIROSLAW WYRZYKOWSKI

Kolegium Redakcyjne

Stanisław Biernat – redaktor naczelny

Agnieszka Grzelak

Ireneusz C. Kamiński

Krystyna Kowalik-Bańczyk

Justyna Maliszewska-Nienartowicz

Monika Namysłowska

Nina Półtorak

Maciej Szpunar

Anna Popławska – sekretarz redakcji

tel. +48 668 618 563

e-mail: anna.poplawska@wolterskluwer.com

Redaktor języka angielskiego

Katarzyna Paluch

Dyrektor Działu Publikacji Periodycznych

Klaudia Szawłowska

klaudia.szawlowska@wolterskluwer.com

Sekretariat: czasopisma@wolterskluwer.pl

<http://www.czasopisma.wolterskluwer.pl/>

europejski-przeglad-sadowy/

Sprzedaż i prenumerata:

Księgarnia internetowa Wolters Kluwer Polska

www.Profinfo.pl – tel. +48 732 122 863

lub infolinia 801 044 545,

e-mail: PL-prenumerata@wolterskluwer.com

Ruch – tel. 22 693 70 00 lub 801 800 803,

Kolporter – tel. 801 404 044,

GLM – tel. +48 504 914 773,

Garmond – tel. 22 837 30 08

Nakład 450 egz.

Wydawca

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

www.wolterskluwer.pl

dr Iga Małobęcka-Szwast

Uniwersytet Warszawski, Wydział Prawa i Administracji, Katedra Prawa Europejskiego
(ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4719-4899>)

Zwodnicze interfejsy w świetle DSA i innych aktów prawa unijnego – wielopoziomowy zakaz

Słowa kluczowe: *dark patterns, zwodnicze interfejsy, DSA, DMA, akt w sprawie sztucznej inteligencji*

Celem artykułu jest przedstawienie, w jaki sposób działania legislacyjne podejmowane na poziomie unijnym przeciwdziałają praktykom typu *dark patterns* (zwodniczym interfejsom), a także jakie są między nimi relacje i jak skutecznie egzekwować wielopłaszczyznowy zakaz stosowania zwodniczych interfejsów, który wyłania się z dokonanego przeglądu. Chociaż zwodnicze interfejsy można oceniać przez pryzmat różnych regulacji, w artykule skupiono się przede wszystkim na: akcie o usługach cyfrowych, RODO, dyrektywie o nieuczciwych praktykach handlowych, akcie o rynkach cyfrowych, akcie w sprawie sztucznej inteligencji, akcie w sprawie danych oraz dyrektywie w sprawie umów o usługi finansowe zawieranych na odległość. W celu stawienia czoła wyzwaniom związanym z wielopoziomowym zwalczaniem zwodniczych interfejsów oraz wzajemnym nakładaniem się na siebie omawianych regulacji autorka postuluje wprowadzenie konkretnych proceduralnych mechanizmów współpracy między organami i instytucjami odpowiedzialnymi za ich egzekwowanie – zarówno na poziomie krajowym, jak i unijnym.

1. Wprowadzenie

Zwodnicze interfejsy (ang. *dark patterns*)¹ nie są nową koncepcją, choć relatywnie od niedawna pod tym pojęciem pojawiają się w debacie publicznej i akademickiej dotyczącej bezpiecznego i godnego zaufania środowiska cyfrowego (internetowego)². Te oszukańcze praktyki są zwykle wykorzystywane przez przedsiębiorców działających online po to, by manipulować zachowaniami użytkowników i skłaniać ich do podejmowania decyzji i wyborów, które leżą w interesie tych przedsiębiorców. W ostatnich latach o praktykach typu *dark patterns* jest coraz głośniej – w UE przede wszystkim za sprawą działań podejmowanych przez unijne i krajowe instytucje i organy zajmujące się ochroną danych i ochroną konsumentów, które mają na celu zwalczanie zwodniczych interfejsów w środowisku cyfrowym, ale również działań regulacyjnych podejmowanych przez unijnego prawodawcę.

Unijne instytucje, świadome negatywnych skutków, jakie zwodnicze interfejsy niosą ze sobą dla różnych uczestników

rynków cyfrowych, ale także dla rozwoju całej gospodarki cyfrowej w UE, podejmują działania legislacyjne, których celem jest rozwiązanie problemu zwodniczych interfejsów³. Pierwszym aktem prawnym, który wprost posługuje się pojęciem zwodniczych interfejsów, jest rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2065 z 19.10.2022 r. w sprawie jednolitego rynku usług cyfrowych oraz zmiany dyrektywy 2000/31/WE (akt o usługach cyfrowych)⁴ (motyw 67), który z pewnością przyczynił się do popularyzacji samego pojęcia, ale też samego problemu, który za tym pojęciem stoi. Nie jest to jednak jedyny akt prawa unijnego, którego celem jest zwalczanie zwodniczych interfejsów. Celem artykułu jest przedstawienie, w jaki sposób działania legislacyjne podejmowane na poziomie unijnym⁵ przeciwdziałają praktykom typu *dark patterns*, a także jakie są między nimi relacje i jak skutecznie egzekwować wielopłaszczyznowy zakaz stosowania zwodniczych interfejsów, który

1 Pojęcie *dark patterns* na tyle upowszechniło się w języku prawniczym i debacie publicznej na temat tego zjawiska, że będzie stosowane zamiennie z tłumaczeniem tego pojęcia na język polski – zwodnicze interfejsy.

2 OECD, *Dark commercial patterns*. OECD Digital Economy Papers, No. 336, OECD 2022, s. 9, https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2022/10/dark-commercial-patterns_9f6169cd/44f5e846-en.pdf (dostęp: 4.03.2025 r.).

3 M.R. Leiser, C. Santos, *Dark Patterns, Enforcement, and the Emerging Digital Design Acquis: Manipulation beneath the Interface*, „European Journal of Law and Technology” 2024/1.

4 Dz.Urz. UE L 277, s. 1, ze zm. – dalej DSA.

5 Niniejszy artykuł odnosi się wyłącznie do aktów prawa unijnego i nie odnosi się polskich aktów prawnych, w tym ustaw implementujących akty prawa unijnego. Analizy polskiego porządku prawnego z perspektywy tego, jak odnosi się do praktyk określanych pojęciem *dark patterns*, dokonała K. Szota, *Dark patterns a ochrona konsumenta w świetle polskiego prawa*, Warszawa 2022.

wyłania się z dokonanego przeglądu⁶. Chociaż zwodnicze interfejsy można oceniać przez pryzmat różnych regulacji, poniżej skupiłam się przede wszystkim na: akcie o usługach cyfrowych, RODO⁷, dyrektywie o nieuczciwych praktykach handlowych⁸, akcie o rynkach cyfrowych⁹, akcie w sprawie sztucznej inteligencji¹⁰, akcie w sprawie danych¹¹ oraz dyrektywie w sprawie umów o usługi finansowe zawieranych na odległość¹².

2. Pojęcie i rodzaje zwodniczych interfejsów

Pojęcie *dark patterns* nie jest nowe – ukuł je w 2010 r. Amerykanin Harry Brignull, *UX designer*, aby zbiorczo określić „sztuczki stosowane w witrynach internetowych i aplikacjach, które powodują, że robisz rzeczy, których nie miałeś na myśli, np. kupujesz coś lub rejestrujesz się gdzieś”¹³. Pierwszym aktem prawnym, który wprost wspomina o zwodniczych interfejsach, wprowadzając ich definicję, jest DSA. Czyni to przy tym nie w tekście głównym aktu (w art. 3 poświęconym definicjom), lecz w jego preambule, więc nie jest to typowa definicja legalna. Zgodnie z motywem 67 DSA zwodnicze interfejsy na interfejsach internetowych platform internetowych to praktyki, które w istotny sposób zniekształcają lub ograniczają, celowo lub w praktyce, zdolność odbiorców usługi do dokonywania niezależnych i świadomych wyborów lub podejmowania takich decyzji. Praktyki te mogą być wykorzystywane w celu nakłonienia odbiorców usługi do niepożądanego zachowania lub do podejmowania niepożądanych decyzji, które mają dla nich negatywne skutki. Podobną definicję zawiera motyw 41

dyrektywy 2023/2673, która jest jednak dostosowana do celu regulacyjnego tego aktu (tj. ochrony konsumentów przy zawieraniu umów o usługi finansowe na odległość).

Definicja zwodniczych interfejsów pojawia się również w różnych dokumentach unijnych, które uwzględniają specyfikę obszaru regulacyjnego, do którego się odnoszą. Dla przykładu, w raporcie *Behavioural study on unfair commercial practices in the digital environment: dark patterns and manipulative personalisation*¹⁴, który poświęcony jest nieuczciwym praktykom rynkowym, wskazano, że *dark patterns* to pojęcie, które jest powszechnie stosowane w odniesieniu do praktyk w interfejsach cyfrowych, które sterują, oszukują, wymuszają lub manipulują konsumentami, aby dokonywali wyborów, które często nie leżą w ich najlepszym interesie.

Z kolei Europejska Rada Ochrony Danych w swoich wytycznych 3/2022 w sprawie tzw. *deceptive design patterns* (zwodnicze wzorce projektowe) w interfejsach platform społecznościowych¹⁵ poddała analizie nieco odmienne pojęcie od *dark patterns* (tj. *deceptive design pattern*)¹⁶ w węższym kontekście interfejsów platform społecznościowych. Wytyczne przedstawiają definicję zwodniczych wzorców projektowych (ang. *deceptive design patterns*), z uwzględnieniem znaczenia tej praktyki dla prawa ochrony danych osobowych. Zwodnicze wzorce projektowe zdefiniowane są tam jako interfejsy i ścieżki użytkownika realizowane na platformach mediów społecznościowych, które próbują wpłynąć na użytkowników, aby podejmowali niezamierzone, niedobrowolne i potencjalnie szkodliwe dla siebie decyzje, które są często sprzeczne z interesami użytkowników, ale zgodne z interesami platform mediów społecznościowych, w zakresie przetwarzania ich danych osobowych. Takie praktyki mają na celu wpływanie na zachowanie użytkowników i mogą utrudniać im skuteczną ochronę danych osobowych oraz dokonywanie świadomych wyborów.

Z kolei OECD posługuje się pojęciem zwodniczych wzorców (handlowych) (ang. *dark (commercial) patterns*) na określenie szerokiej gamy praktyk powszechnie spotykanych w interfejsach internetowych użytkownika, które sprawiają, że konsumenci dokonują wyborów, które mogą nie leżeć w ich najlepszym interesie, w tym poprzez wykorzystywanie uprzedzeń

6 Przegląd unijnych aktów prawnych, które mogą dotyczyć wybranych zwodniczych interfejsów, znajduje się np. w OECD, *Dark commercial...*, s. 68–71.

7 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z 27.04.2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz.Urz. UE L 119, s. 1 ze zm.) – dalej RODO.

8 Dyrektywa 2005/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 11.05.2005 r. dotycząca nieuczciwych praktyk handlowych stosowanych przez przedsiębiorstwa wobec konsumentów na rynku wewnętrznym oraz zmieniająca dyrektywę Rady 84/450/EWG, dyrektywy 97/7/WE, 98/27/WE i 2002/65/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz rozporządzenie (WE) nr 2006/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady (Dz.Urz. UE L 149, s. 22) – dalej dyrektywa 2005/29/WE.

9 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/1925 z 14.09.2022 r. w sprawie kontestowalnych i uczciwych rynków w sektorze cyfrowym oraz zmiany dyrektyw (UE) 2019/1937 i (UE) 2020/1828 (akt o rynkach cyfrowych) (Dz.Urz. UE L 265, s. 1) – dalej DMA.

10 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1689 z 13.06.2024 r. w sprawie ustanowienia zharmonizowanych przepisów dotyczących sztucznej inteligencji oraz zmiany rozporządzeń (WE) nr 300/2008, (UE) nr 167/2013, (UE) nr 168/2013, (UE) 2018/858, (UE) 2018/1139 i (UE) 2019/2144 oraz dyrektyw 2014/90/UE, (UE) 2016/797 i (UE) 2020/1828 (akt w sprawie sztucznej inteligencji) (Dz.Urz. UE L 2024/1689) – dalej AIA.

11 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/2854 z 13.12.2023 r. w sprawie zharmonizowanych przepisów dotyczących sprawiedliwego dostępu do danych i ich wykorzystywania oraz w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) 2017/2394 i dyrektywy (UE) 2020/1828 (akt w sprawie danych) (Dz.Urz. UE L 2023/2854) – dalej akt w sprawie danych.

12 Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/2673 z 22.11.2023 r. zmieniająca dyrektywę 2011/83/UE w odniesieniu do umów o usługi finansowe zawieranych na odległość oraz uchylająca dyrektywę 2002/65/WE (Dz.Urz. UE L 2023/2673) – dalej dyrektywa 2023/2673.

13 Zob. <https://www.deceptive.design/> (dostęp: 26.02.2025 r.); M.R. Leiser, W. Yang, *Illuminating manipulative design: From 'dark patterns' to information asymmetry and the repression of free choice under the Unfair Commercial Practices Directive*, „Loyola Consumer Law Review” 2023/3, s. 484.

14 F. Lupiáñez-Villanueva, A. Boluda, F. Bogliacino, G. Liva, L. Lechardoy, T. Rodríguez de las Heras Ballell, *Behavioural study on unfair commercial practices in the digital environment: dark patterns and manipulative personalisation*, 2022, s. 20, <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/606365bc-d58b-11ec-a95f-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-257599418https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/606365bc-d58b-11ec-a95f-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-257599418> (dostęp: 5.08.2024 r.).

15 Guidelines 3/2022 on Deceptive design patterns in social media platform interfaces: how to recognise and avoid them, Version 2.0, przyjęte 14.02.2023 r. (brak oficjalnej polskiej wersji językowej), https://www.edpb.europa.eu/system/files/2023-02/edpb_03-2022_guidelines_on_deceptive_design_patterns_in_social_media_platform_interfaces_v2_en_0.pdf (dostęp: 4.03.2025 r.) – dalej wytyczne EROD.

16 Po konsultacjach publicznych pierwotne wytyczne EROD zostały zaktualizowane w celu odzwierciedlenia otrzymanych uwag, w tym na temat zastąpienia w tytule pojęcia *dark patterns* szerszym pojęciem *deceptive design patterns*, które w ocenie EROD lepiej oddaje różnorodność pojawiających się zwodniczych praktyk. Wytyczne w wersji skierowanej do konsultacji publicznych nosiły nazwę: Guidelines 3/2022 on Dark patterns in social media platform interfaces: How to recognise and avoid them, Version 1.0, przyjęte 14.03.2022 r., s. 8, https://edpb.europa.eu/system/files/2022-03/edpb_03-2022_guidelines_on_dark_patterns_in_social_media_platform_interfaces_en.pdf (dostęp: 5.08.2024 r.).